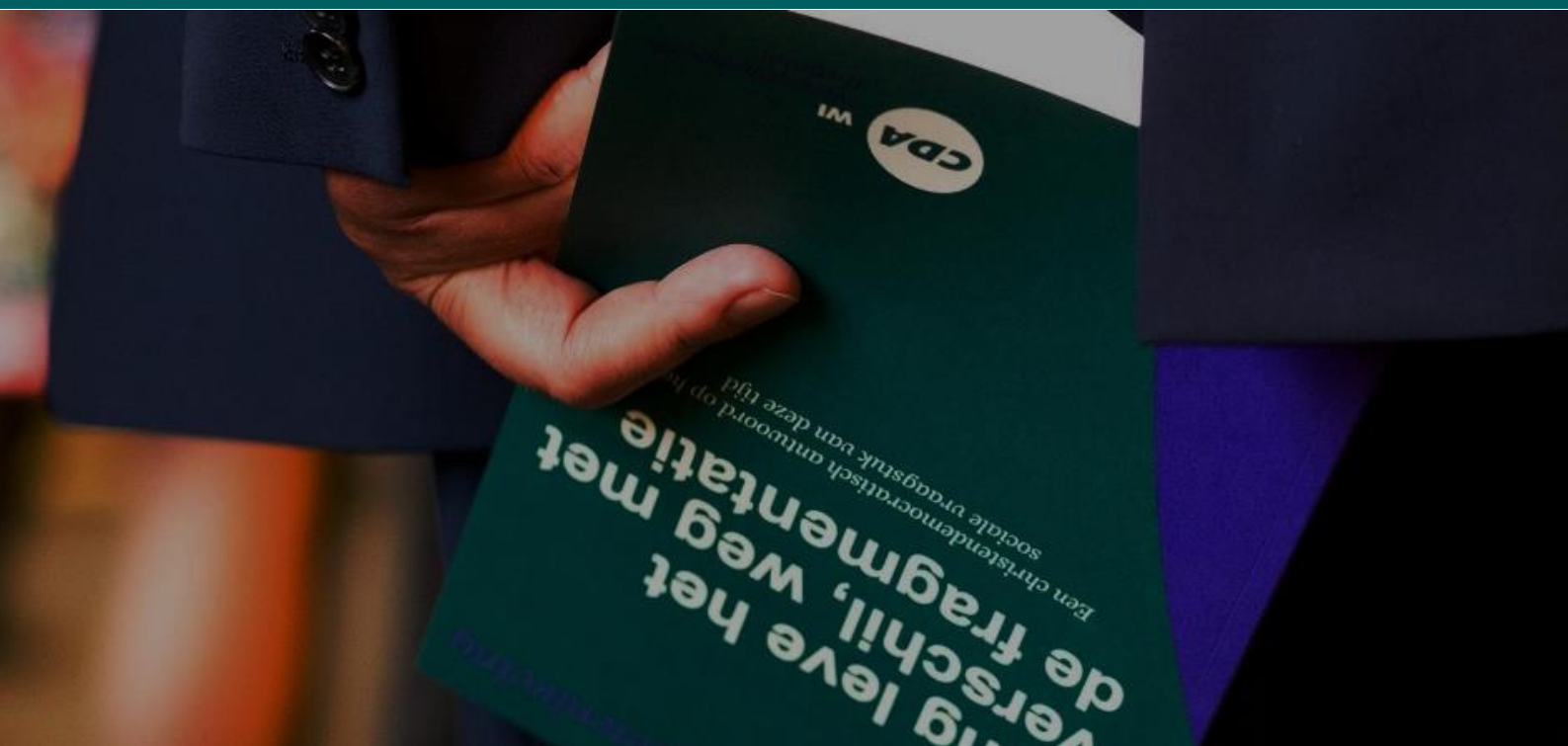

WI

*Wetenschappelijk
Instituut*

Jaarverslag 2017

Wetenschappelijk Instituut voor het CDA

Inhoudsopgave

Inleiding

1. Publicaties
2. Symposia en andere bijeenkomsten
3. Christen Democratische Verkenningen
4. Samenwerking met de partij, het SI, CDJA en de BSV
5. Het WI in Europa
6. Communicatie
7. Organisatie en personeel

Bijlage 1 Publicaties, media-optredens en presentaties van het WI

Inleiding

Onze naam - Wetenschappelijk Instituut voor het CDA - verradt een belangrijk deel van onze doelstelling. Het woordje “voor” is uitdrukking van een dienstbare opstelling; het WI wil voor alles dienstbaar zijn aan christendemocraten en christendemocratische bestuurders en politici in de praktijk van alledag. Ons instituut kan dat alleen zijn als het onafhankelijk, onbaatzuchtig en onbevangen is.

Net als in voorgaande jaren hebben we als Wetenschappelijk Instituut voor het CDA in 2017 vanuit deze drie o's dienstbaar willen zijn aan de christendemocratie en aan het CDA. We waren betrokken bij de opstelling van het verkiezingsprogramma in de aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen, we hebben debatten georganiseerd, we waren in gesprek met bestuurders en politici van het CDA, we hebben voordrachten en workshops voor fracties van het CDA – lokaal, provinciaal, landelijk – gehouden en we hebben opnieuw weer veelbesproken nummers van *Christen Democratische Verkenningen* laten verschijnen.

2017 was ook een overgangsjaar. Van tevoren hadden we het jaar 2017 zo al gekarakteriseerd. Er zou een uitgebreide bezinning volgen op de positie, de koers en de toekomstplannen van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA (WI). Door onvoorziene personele veranderingen (het vertrek van de directeur van het WI, de hoofdredacteur van *Christen Democratische Verkenningen* en de office manager) is het in meerdere opzichten een overgangsjaar geworden. De vacatures waren eind 2017 gelukkig weer vervuld. Voor de komende jaren is inmiddels een ambitieus meerjarenprogramma opgesteld met als titel *Om een gemeenschappelijk huis (2018-2022)*.

Juist omdat onze naam aangeeft dat we ons werk voor het CDA doen, kon dit programma niet worden opgesteld zonder de mensen die het CDA vertegenwoordigen in parlementen op alle niveaus te consulteren over hun zorgen, ambities, vragen, behoeften. En dat is precies wat we in 2017 hebben gedaan: gesprekken voeren met Europarlementariërs, Eerste en Tweede Kamerleden, het partijbestuur van het CDA en vertegenwoordigers van de Bestuurdersvereniging. En ook met deskundigen van buiten het CDA zijn gesprekken gevoerd. Steeds stelden we de vragen: welke vragen en thema's worden voor de komende jaren belangrijk? Waar heeft u behoefte aan in uw werk als bestuurder, politicus, of waar heeft u behoefte aan als politiek betrokken burger? Welke issues moeten hoognodig worden geagendeerd?

Het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA is onafhankelijk, onbaatzuchtig en onbevangen. Die eigenschappen zijn onderdeel van onze kracht en identiteit. Uiteindelijk kan ons werk alleen op vruchtbare bodem landen als we ons tegelijk realiseren voor wie we ons werk doen. Dat mooie spanningsveld tussen onze onafhankelijkheid en onze verbondenheid met vele christendemocraten koesteren we. Het WI is alleen relevant als de publicaties politiek toepasbaar zijn, zoals het CDA alleen relevant is als zijn beleid rust in een diep doorleefde filosofie over menselijke waardigheid en waardevol samenleven. Ook in 2018 willen we op dit snijvlak staan en met vereende krachten dienstbaar zijn aan de christendemocratie, aan de politiek en aan de samenleving.

Prof. dr. Peter Essers
voorzitter

Drs. Pieter Jan Dijkman
directeur

1. Publicaties

Webessay: Cruciale delfstoffen raken op

Auteur: Theo Henckens
Verschenen: februari 2017

Over het essay

Een webessay van Theo Henckens over de mogelijke schaarste aan zeldzame delfstoffen en de consequenties hiervan. Dit essay is gebaseerd op zijn proefschrift waarop hij op 17 oktober 2016 promoveerde bij de Universiteit Utrecht. Een vijftiental belangrijke delfstoffen zijn geologisch schaars te noemen. Voor die delfstoffen moeten we snel toe naar een systeem van duurzame delving. Dat kan het beste door middel van internationale afspraken over quotering van de delving.

Webessay: Perspectieven op de verpleeghuiszorg

Auteurs: Ria de Korte
Verschenen: maart 2016

Over het essay

Dit webessay van Ria de Korte geeft een verkenning van de knelpunten in de verpleeghuiszorg. Het analyseert de uitdagingen voor kwalitatief goede verpleeghuiszorg vanuit het oogpunt van bewoners, werknemers en verpleeghuis-organisaties. De resultaten komen voort uit interviews gehouden met verschillende personen in alle situaties van verpleeghuiszorg en zijn gehouden in 2016. In het essay staan enkele concrete aanbevelingen voor nieuw perspectief op de verpleeghuiszorg.

Bestuursforum: Gedachtegoed

In Bestuursforum, het tijdschrift van de CDA Bestuurdersvereniging, heeft het Wetenschappelijk Instituut een vaste rubriek: *Gedachtegoed*. In 2017 zijn in deze rubriek de volgende artikelen verschenen.

- [Onbehagelijk verlangen naar gemeenschap](#) (Maarten Neuteboom, februari 2017)
- [Zo zouden ze dat in het bedrijfsleven nooit doen](#) (Arjen Siegmann, april 2017)
- [De stem van de econoom](#) (Arjen Siegmann, mei 2017)
- [Een blauwe zetel is geen troon](#) (Maarten Neuteboom, juni 2017)
- [Kies-pijn](#) (Arjen Siegmann, juli 2017)
- [Obediëren in der gerechtigheid](#) (Maarten Neuteboom, september 2017)
- [Waarom zou ik eigenlijk CDA stemmen?](#) (Arjen Siegmann, oktober 2017)
- [Vergelijken als trap naar beneden](#) (Arjen Siegmann, december 2017)

2. Symposia en andere bijeenkomsten

Symposium: 'Internationale handel in een tijd van populisme'

Datum: 11 april 2017

Sprekers: Maurice Limmen, Marhijn Visser, Freek Bersch en Remco Oostendorp

Over het symposium

Het door de Stichtingsraad van het Wetenschappelijk Instituut georganiseerde symposium over International Handel vond plaats in Amsterdam. De locatie was toepasselijk: het voormalig hoofdkantoor van de Nederlandsche Handelsmaatschappij, gebouw De Bazel. De verschillende sprekers belichtten elk een verschillend aspect van internationale handel, dat in het tijdperk van populisme weer bovenaan de politieke agenda is komen te staan. Tevens stond het symposium in het teken van het afscheid van de directeur van het WI, Rien Fraanje.

Symposium: 'Om een gemeenschappelijk huis'

Datum: 12 oktober 2017

Sprekers: Erik Borgman, Govert Buijs en Jos Wienen

Over het symposium

Op donderdagavond 12 oktober vond een geslaagd symposium van het Wetenschappelijk Instituut (WI) voor het CDA plaats met als titel "Om een gemeenschappelijk huis. De gemeenschap-scheppende rol van de politiek". WI-directeur Pieter Jan Dijkman hield een inleiding en drie verschillende sprekers, Erik Borgman, Govert Buijs en Jos Wienen, belichtten elk een verschillend aspect van het thema. De titel van het symposium, "Om een gemeenschappelijk huis", is dezelfde titel als die van het nieuwe meerjarenplan van het WI. De door CDA-fractievoorzitter Sybrand Buma uitgesproken HJ Schoo-lezing sloot aan bij het debat over dit onderwerp en was daarom ook onderwerp van gesprek tijdens dit symposium.

Follow up

['Het CDA hoopt dat Buma het niet zo bedoelde'](#) (Trouw, 13 oktober 2017)

Workshop Christendemocratisch gedachtegoed in de lokale praktijk

Datum: 13 mei 2017
Presentatie: Arjen Siegmann

Op het Dag van de Afdeling verzorgde Arjen Siegmann een workshop over de vraag hoe je het christendemocratisch gedachtegoed vertaalt naar het werk van bijvoorbeeld raadsleden en wethouders.

3. Christen Democratische Verkenningen

Christen Democratische Verkenningen is het politiek-wetenschappelijke kwartaalblad van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA. Het wil het geheugen vormen van de christen-democratische beweging en de kennis aandragen voor de verdieping van de ideologie van de christendemocratie. Ook onderzoekt het de betekenis van christendemocratische uitgangspunten voor politieke en maatschappelijke vraagstukken. CDV verschijnt bij Uitgeverij Boom en heeft momenteel c.a. 2500 abonnees.

Archief CDV

Het digitale archief van CDV is op de site geplaatst, met een zoekfunctie: cda.nl/cdv/archief.

In 2017 verschenen de onderstaande nummers.

De toekomst van politieke partijen - Lente 2017

De maatschappelijke basis en het vaste kernelectoraat van politieke partijen zijn fors kleiner geworden. De wisselende verkiezingsuitslagen van de laatste twee decennia en de uitslag van de Tweede Kamerverkiezingen op 15 maart 2017 bevestigen dat patroon. In het nieuwe CDV-nummer getiteld 'De toekomst van politieke partijen' staat de vraag centraal: hoe kunnen politieke partijen hun maatschappelijke basis herontdekken? Het CDV-nummer bestaat uit drie delen: (1) de gedaanteverandering van politieke partijen, (2) de ongekendheid van de boze burger en (3) alternatieve strategieën voor nieuwe verbindingen.

Kernredactie

Evert Jan van Asselt, Peter Cuyvers, Jan Jacob van Dijk en Pieter Jan Dijkman

Christendemocratie: voor het volk, door het volk - Zomer 2017

Het CDV-zomernummer, getiteld 'Christendemocratie: voor het volk door het volk', evalueert de laatste verkiezingsuitslag voor het CDA langs twee lijnen: die van de vertolking van de CDA-beginselen en die van de vertolking van de stem van het volk. De kernvraag luidt: hoe geeft het als christendemocratische partij invulling aan zijn vertegenwoordigende rol? Daartoe kijken diverse scribenten terug op de afgelopen verkiezingsperiode en wordt er ook vooruitgekeken naar de toekomst. Hoe heeft het CDA zijn gedachtegoed vormgegeven en hoe heeft het de stem van het volk vertolkt? En niet in de laatste plaats: welke raadgevingen krijgt het CDA mee voor de toekomst van het land dat het door wil geven, richting de gemeenteraadsverkiezingen van 2018?

Kernredactie

Geerten Boogaard, Jan Prij, Jan Schinkelshoek en Hans Vollaard

Vrijhandel onder druk – Herfst 2017

Het CDV-herfstnummer, getiteld 'Vrijhandel onder druk', bespreekt het perspectief op vrijhandel in een wereld waarin het optimisme over de onverdeelde zegeningen van de markt lijkt te zijn verdampt, protectionisme weer de kop op steekt en de neiging om internationaal samen te werken (na de Brexit en met Trump) flinke knauwen heeft gekregen. Hoe moet Europa zich in dit nieuwe krachtenveld manifesteren? Wat is verstandige handelspolitiek? En is er wat geleerd van de economische crisis?

Kernredactie

Gerrit de Jong en Jan Prij

Follow-up

- [CDA-prominent: 'Buma laat migrant in de kou staan'](#) (Trouw, 8 oktober 2017)
- [Kritiek op Buma uit eigen partij: 'Kijk verder dan eigen cultuur en geschiedenis, en toon inlevingsvermogen'](#) (Volkskrant, 9 oktober 2017)
- [Kritiek partijprominenten VVD en CDA](#) (NOS, 9 oktober 2017)
- [CDA'ers nemen conservatieve denken Buma onder vuur](#) (Nederlands Dagblad, 9 oktober 2017)
- [Hirsch Ballin en van Geest kritisch over koers CDA](#) (Univers, 9 oktober 2017)
- [Column: Buma en de boze burgers](#) (Reformatorisch Dagblad, 12 oktober 2017)

Begrensd vaderlandsliefde – Winter 2017

In de wintereditie staat het thema 'vaderlandsliefde' centraal. Want, is er, nu Nederlanders een verlies aan gemeenschapszin ervaren, behoefte aan een nieuwe vaderlandsliefde? Biedt het benadrukken van traditie, geschiedenis en cultuur de weg naar een nieuw verbindend samenlevingsideaal? Of leidt dit juist tot een splijtende identiteitspolitiek? Wanneer is vaderlandsliefde 'gezond', en hoe wordt ze 'ongezond'? En wat is de rol van de overheid? Deze brandende kwestie vraagt om een christendemocratische schakel die de liefde voor het eigene opnieuw verbindt met universele noties als menselijke waardigheid en rechtsgelijkheid.

Kernredactie

Theo Brinkel, Maarten Neuteboom en Jan Dirk Snel

Follow-up

- ['Vaderlandsliefde als middel om gemeenschapszin te stimuleren'](#), Het Goede Leven (2 januari 2018)

CDV redactie

De redactie bestond in 2017 uit de volgende leden:

- S.J.H. (Bas) Aghina (namens de CDA Bestuurdersvereniging)
- Mr. G. (Geerten) Boogaard
- Dr. Th.B.F.M. (Theo) Brinkel
- Drs. P. (Petra) van der Burg
- Drs. P.H.J. (Pieter Jan) Dijkman (hoofdredacteur tot 1 april, als directeur adviserend lid vanaf 1 april)
- Drs. M.J. (Rien) Fraanje
- Prof. dr. P.J.J. (Paul) van Geest (voorzitter)
- Drs. M. (Marc) Janssens (hoofdredacteur vanaf 13 november)
- Prof. dr. E. (Eelke) de Jong
- Drs. G. (Gerrit) de Jong
- Drs. L. (Lútsen) Kooistra
- Mr. M. (Maarten) Neuteboom (redacteur)
- Drs. J. (Jan) Prij (hoofdredacteur a.i. van 1 april tot 13 november)
- Drs. P.J. (Paul) Schenderling
- Drs. M.J. (Marjolijn) van der Stel
- Dr. P.J.G. (Paul) van Velthoven

4. Samenwerking met de partij

Partijbestuur

De directeur van het WI is adviserend lid van het Partijbestuur.

Verkiezingen

Maaïke Kamps bood de regiegroep voor de Tweede Kamerverkiezingen van 15 maart 2017 ondersteuning op het gebied van interne communicatie. Rien Fraanje was betrokken bij de processen rondom het verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamerverkiezingen. Maarten Neuteboom was betrokken bij het opstellen van de Handreiking Gemeenteprogram 2018-2022. Arjen Siegmann was betrokken bij de doorrekening van het verkiezingsprogramma.

Samenwerking met het Steenkamp Instituut

Medewerkers van het WI geven jaarlijks een college mens- en maatschappijbeeld en een college over het toepassen van het gedachtegoed in de praktijk aan cursisten van de CDA Talent Academie. Daarnaast heeft de directeur van het WI een presentatie over het CDA-gedachtegoed verzorgd voor de deelnemers van de CDA zomerschool.

De volgende WI-uitgaven stonden op de literatuurlijst van de CDA-Talentacademie 2016-2017:

- Mens, waar ben je? Een verkenning van het christendemocratisch mensbeeld;
- Waardevast. Over de uitgangspunten van het CDA;
- Gemeene gratie. Wat de christendemocratie voor Nederland kan betekenen;
- Op zoek naar de kracht van de samenleving;
- Canon van de Christendemocratie.

In de tweede helft van 2017 heeft het WI een bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van een nieuwe online cursus van het Steenkamp Instituut: CDA-gedachtegoed voor politici. Deze cursus is een verdieping op de eerder in samenwerking ontwikkelde online basiscursus CDA-gedachtegoed voor leden. De online cursus voor politici bevat verschillende onderdelen zoals de geschiedenis van het CDA, de toepassing van het gedachtegoed, de positionering van het CDA en een koppeling met beleidsthema's. Bij de totstandkoming is ook de BSV nauw betrokken; de bijdrage van het WI bestond uit het aanleveren van content en deelname aan de projectgroep.

Samenwerking met lokale afdelingen

Regelmatig geven medewerkers van het WI een lezing of presentatie bij een lokale of provinciale afdeling van het CDA. Centraal staan dan recente rapporten of nummers van Christen Democratische Verkenningen. In bijlage 1 is per persoon in kaart gebracht aan welke presentaties, debatten en lezingen is meegewerkt.

5. *Het WI in Europa*

Wilfried Martens Centre for European Studies

Het Wilfried Martens Centre for European Studies (WMCES) is de denktank van de Europese Volkspartij (EVP) en is gehuisvest in Brussel. Het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA is een lidorganisatie van het WMCES.

Rien Fraanje was tot april 2017 lid van de Executive Board en is in die hoedanigheid aanwezig geweest bij een vergadering van de Executive Board. Pieter Jan Dijkman is vanaf april 2017 aanwezig geweest bij de twee halfjaarlijkse vergaderingen van de General Assembly van het Wilfried Martens Centre.

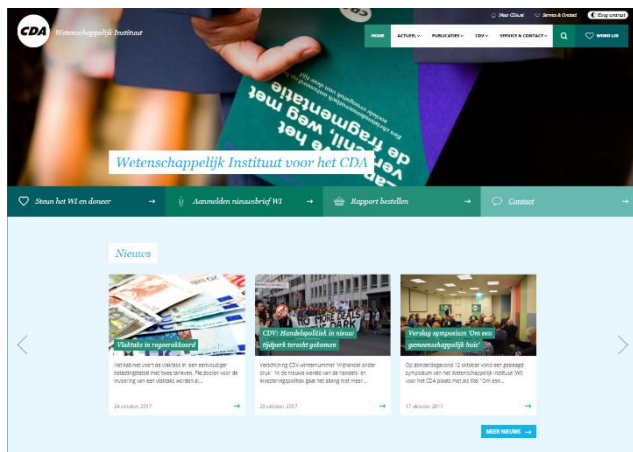
Namens het CDA WI is Peter Noordhoek lid van de Political Auditors (auditcommissie). Jan Peter Balkenende is lid van de Honorary Board en Jos van Gennip is lid van de Academic Council.

Pieter Jan Dijkman was deelnemer aan de jaarlijkse “Think in” van het Wilfried Martens Centre, een conferentie van voornamelijk directeuren van de christendemocratische denktanks in de verschillende Europese lidstaten, van 1-3 juni in Málaga, Spanje.

De vrijgekomen zetel in de Executive Board wordt met ingang van april 2017 door Ceder, het studiecentrum van het Vlaamse CD&V, ingenomen. Reeds begin 2017 was afgesproken dat het WI voor het CDA en Ceder de krachten zouden bundelen; Ceder zit mede namens het WI voor het CDA in de Executive Board en voert mede namens het WI het woord.

6. Communicatie

Website

De vindbaarheid van publicaties van het WI op de website van het WI (www.cda.nl/wi) is verbeterd.

Onder www.cda.nl/wi/publicaties zijn alle rapporten van de afgelopen 35 jaar gratis te downloaden. Ook de ordening van belangrijke publicaties per thema wordt regelmatig geüpdatet.

Digitale nieuwsbrief

In 2017 verstuurde het Wetenschappelijk Instituut vijf digitale nieuwsbrieven naar 1.051 abonnees. Doel van de nieuwsbrief is geïnteresseerden op de hoogte te houden van aankomende activiteiten en een overzicht te geven van recente rapporten, CDV's en artikelen.

Facebookpagina

De facebookpagina dient om geïnteresseerden actief op de hoogte te houden van aankondigingen van bijeenkomsten. Achteraf worden foto's geplaatst van het symposium. De pagina bestaat sinds medio 2011. Ook van verschenen artikelen wordt melding gemaakt op de pagina. Op 31 december 2017 zijn er 617 'likes'. Door de pagina te 'liken' blijven mensen op de hoogte van nieuws van het WI.

7. Organisatie en personeel

Directie

Drs. M.J. (Rien) Fraanje, directeur (36 uur per week) tot 1 maart

Dr. A.H. (Arjen) Siegmann, waarnemend directeur (28 uur per week) van 1 maart tot 1 april

Drs. P.H.J. (Pieter Jan) Dijkman, directeur (40 uur per week) per 1 april

Medewerkers

De onderstaande medewerkers waren in 2017 werkzaam bij het WI (in alfabetische volgorde):

- **Mw. O. (Oesha) Bahadoersing**, office manager a.i. van 9 januari tot 6 juni
- **Mw. H.C. (Irma) Bultman MSc**, office manager a.i. (16 uur per week) van 22 september tot 22 december
- **Drs. P.H.J. (Pieter Jan) Dijkman**, hoofdredacteur *CDV* tot 1 april (32 uur per week)
- **Drs. M. (Marc) Janssens**, hoofdredacteur *CDV* vanaf 13 november (24 uur per week)
- **Mw. M. (Maaïke) Kamps MA**, stafmedewerker (32 uur per week) tot 1 oktober
- **Mr. M. (Maarten) Neuteboom**, wetenschappelijk medewerker en redacteur *CDV* (28 uur per week)
- **Drs. J. (Jan) Prij**, redactiesecretaris *CDV* vanaf 1 november (20 uur per week)
- **Dr. A.H. (Arjen) Siegmann**, wetenschappelijk medewerker (28 uur per week)

Stagiairs

Robert Klaassen liep van 1 september 2016 tot 1 februari 2017 stage bij het WI. Hij ondersteunt Theo Brinkel bij de totstandkoming van zijn rapport over buitenlandbeleid.

Arjen Veerman is op 7 november 2017 begonnen aan zijn stage bij het WI. Hij zal zich bezighouden met het inhoudelijke denkwerk rondom een WI-klankbordgroep duurzaamheid. Ook zal hij betrokken zijn bij één of twee tijdelijke projecten over de christendemocratie.

Nevenfuncties

Irma Bultman is als onderzoeksmedewerker verbonden aan de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden en was ambtelijk secretaris a.i. van het Historisch Comité Christen Democratie.

Pieter Jan Dijkman werkt aan een proefschrift over de herbezinning op het concept van christelijke politiek tussen 1920 en 1960 aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. Hij is lid van het bestuur van het Historisch Comité Christen Democratie (HCCD).

Marc Janssens is docent nieuwtestamentisch Grieks en oudchristelijk Latijn aan de Theologische Universiteit Kampen. Daarnaast doet hij als promovendus onderzoek naar het leven van verzetsleider, ARP'er en *Trouw*-redacteur Roelof Jan Dam.

Maaïke Kamps was tot 15 maart secretaris van het landelijk campagne-regieteam voor de Tweede Kamerverkiezingen en was ambtelijk secretaris van het Historisch Comité Christen Democratie.

Maarten Neuteboom is als parttime docent verbonden aan de Universiteit Leiden en werkt aan een proefschrift aan de Universiteit Leiden.

Jan Prij is lekenpreker en eigenaar van een tekstbureau.

Arjen Siegmann is *associate professor* aan de faculteit der economische wetenschappen en bedrijfskunde van de Vrije Universiteit. Arjen was betrokken bij de doorrekening van het verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamerverkiezingen.

Fellows

Sinds 2012 kent het WI de mogelijkheid om fellows te benoemen. In 2017 waren Chantal Hakbijl en Henri Bontenbal fellow bij het WI.

Bestuur

Het bestuur van het WI voor het CDA kwam in 2017 zes maal bij elkaar. Het bestuur boog zich onder meer over het meerjarenplan van het WI, de begroting 2017 en de lopende projecten van het WI.

Samenstelling:

Het bestuur bestond in 2017 uit de volgende leden:

- Dr. M. (Mohamed) Ajouaou
- Mw. dr B.L.M. (Brigitte) Bauer, Ph.D.

- Drs. D.J. (Dirk Jan) van den Berg
- Mr. H.J. (Henk Jan) Bolding
- Mw. drs. ing. E. (Eppy) Boschma
- Mr. J.M. (Marinus) Buiting
- Mw. prof. dr. mr. (Desiree) D.M. van Gorp
- Prof. dr. G. (George) Harinck
- Drs. J.F. (Hans) Huibers (penningmeester)
- Prof. dr. P.H.J. (Peter) Essers (voorzitter)
- Drs. P.J. (Paul) van Mierlo RA
- Mw. drs. G.R. (Ruth) Peetoom (partijvoorzitter)
- Drs. M.J. (Rien) Fraanje (secretaris, tot 1 maart)
- Dr. A.H. (Arjen) Siegmann (secretaris, van 1 maart tot 1 april)
- Drs. P.H.J. (Pieter Jan) Dijkman (secretaris, vanaf 1 april)

Paul van Geest is geen lid van het bestuur, maar ontvangt als voorzitter van de redactie van CDV een *standing invitation* voor de bestuursvergaderingen.

Stichtingsraad

De Stichtingsraad bestaat naast het bestuur van het WI en de medewerkers en fellows van het WI uit provinciale vertegenwoordigers en vertegenwoordigers van CDA organisaties. De Stichtingsraad vergaderde in 2017 op 11 april en op 12 oktober. Op beide avonden vond tevens een symposium plaats. De samenstelling in 2017 van de Stichtingsraad (naast het WI bestuur, medewerkers en fellows) is als volgt:

- **Friesland:** H. Siegers en T. Wagenaar
- **Groningen:** W. Neutel en A. Rodenboog
- **Drenthe:** drs. T. Breimer en E. Mulder
- **Overijssel:** drs. R. Ekhart en drs. H.A.J. van de Vliert
- **Gelderland:** F.J.A.M. van Wijk en J. Baan
- **Flevoland:** W.G. Faber en A.L. Greiner
- **Utrecht:** prof. dr. S. Korver en E. Methorst
- **Noord-Brabant:** P. Ketelaars en P. van der Zaag
- **Limburg:** mw. B.L.M. Bauer en J.M.J.C. Scheres
- **Zeeland:** mw. H. Kool-Blokland en mw. J.M.P.A. Koppejan-Elsen
- **Zuid-Holland:** A.H.G. Versluis en L. Essoussi
- **Noord-Holland:** M.Ph.M. Wiggers en J.N. Wijmenga
- **CDA Tweede Kamer:** mw. M.C.G. Keijzer (tot 26 oktober) en 1 positie vacant
- **CDA Eerste Kamer:** dr. A.H. Flierman
- **Partijbestuur:** drs. H. Westera
- **CDA Europarlement:** D. Gotink
- **Commissie Buitenland:** mw. dr. J. Nijman
- **CDAV:** mw. M.M.J. de Jonge
- **CDA Bestuurdersvereniging:** mw. P.J.H.D. Verkoelen (tot oktober), 1 positie vacant
- **CDJA:** R.S. Bakker

Fonds WI

De stichting Fonds WI heeft uitsluitend ten doel het verlenen van financiële steun aan de Stichting Wetenschappelijk Instituut voor het CDA. Het bestuur van het Fonds WI kwam in 2017 twee keer bij elkaar, in mei en in oktober.

De samenstelling van het bestuur is als volgt:

- Drs. G. (Gerrit) Goedhart (voorzitter, lid namens het Lohmanfonds)
- W.J. Berg (Willem Jelle) (lid namens het Partijbestuur)
- Mw. G. (Guusje) Dolsma (lid namens het WI-bestuur)
- Drs. J.F. (Hans) Huibers (adviserend lid, penningmeester WI)
- Mr. drs. L. (Bert) Jongsma (penningmeester, lid namens het Kuyperfonds)
- Drs. B. (Bart) van Meijl (adviserend lid, penningmeester CDA)
- Ir. J.A.G. (Joost) Verheijen (lid namens het Schaepmanfonds)
- Drs. M.J. (Rien) Fraanje (adviserend lid, tot 1 maart)
- Drs. P.H.J. (Pieter Jan) Dijkman (adviserend lid, vanaf 1 april)

Bijlage 1

Publicaties, mediaoptredens en presentaties

Publicaties en presentaties van de stafleden van het WI voor het CDA.

Pieter Jan Dijkman

Redactie CDV

Pieter Jan Dijkman maakte deel uit van de kernredactie van het volgende nummer van CDV.

- De toekomst van politieke partijen (lente 2017)

Redactionele commentaren, artikelen en interviews

- Dijkman, P.J. en P.J.J. van Geest (2017), 'Ter introductie', in Evert Jan van Asselt, Peter Cuyvers, Jan Jacob van Dijk & Pieter Jan Dijkman (red.), *Christen Democratische Verkenningen. De toekomst van politieke partijen*, Amsterdam: Boom, lente 2017.
- Dijkman, P.J. (met Evert Jan van Asselt, Peter Cuyvers en Jan Jacob van Dijk) (2017), 'Politieke partijen hebben een nieuw elan nodig', in Evert Jan van Asselt, Peter Cuyvers, Jan Jacob van Dijk & Pieter Jan Dijkman (red.), *Christen Democratische Verkenningen. De toekomst van politieke partijen*, Amsterdam: Boom, lente 2017.
- Dijkman, P.J. (met Jan Prij) (2017), 'Politieke partijen moeten democratische waarden herontdekken. In gesprek met Kris Deschouwer', in Evert Jan van Asselt, Peter Cuyvers, Jan Jacob van Dijk & Pieter Jan Dijkman (red.), *Christen Democratische Verkenningen. De toekomst van politieke partijen*, Amsterdam: Boom, lente 2017.

Presentaties / Lezingen

- Deelname aan verkiezingsdebat van het Dagblad van het Noorden, met de directeurs van wetenschappelijk bureaus, op 3 maart 2017 in het Groninger Forum.
- Lezing BSV-Drenthe over "Waardevolle politiek", 8 maart 2017 in Westerbork.
- Lezing CDA-Gouda over "De christendemocratie en populisme", 6 april 2017 in Gouda.
- Lezing bij Partido Nashonal di Pueblo (PNP), de christendemocratische partij op Curaçao, over de christendemocratie in alledaagse sociale praktijken, op 11 april 2017 in Willemstad.
- Lezing voor een vakgroep "Religie, recht en samenleving" van de Radboud Universiteit Nijmegen, op 19 april 2017 in de Eerste Kamer in Den Haag.
- Lezing voor studentenvereniging CSFR, dispuut Rotterdam, over de verhouding tussen het christelijke en de politiek, op 19 april 2017 in Rotterdam.
- Lezing voor de BSV-Friesland over de relatie tussen politiek en ethiek, op 21 april 2017 in Heerenveen.
- Deelname aan een discussiepanel van de Hans van Mierlo-stichting, het wetenschappelijk bureau van D66, over ideologie in de lokale politiek, op 2 mei 2017 in Den Haag.
- Bijdrage voor CDA-bestuur Zuid-Holland over de christendemocratie in de praktijk van de Provinciale Staten, 23 augustus 2017 in Den Haag.

- Lezing CDA-zomerschool over “Christendemocratie: praktijkexpertise samenlevingskunde”, op 25 augustus 2017 in Den Haag.
- Inleiding bij het symposium van de WI-Stichtingsraad over ‘Om een gemeenschappelijk huis. De gemeenschap-scheppende rol van de politiek’, op 12 oktober 2017 in Den Haag.
- Bijdrage aan reünistenkring Comenius Leergangen, 23 november 2017 in Den Haag
- Lezing CDA-Ede over de verhouding tussen het christelijke en de politiek, 27 november 2017 in Ede.

Interviews

- Interview in het boek *Met God naar de stembus! Christenen kiezen uit overtuiging van links tot rechts* van Karin de Geest (gepubliceerd in januari 2017, bij Ark Media in Heerenveen).
- Verschillende interviews bij televisiestations, radiostations en kranten, onder meer bij ontbijtshows van TeleCuraçao en CBA Television (10-14 april 2017).
- “Zorgdragen voor een gemeenschappelijk huis. Interview met Pieter Jan Dijkman, de nieuwe directeur van het WI” in *CDA.nl* (2 juni 2017).
- “CDA moet overtuigende waardeagenda voeren”. Interview in het *Reformatorisch Dagblad* (17 juni 2017).

Deelname aan bijeenkomsten

- Symposium van de ChristenUnie over de toekomst van christelijke politiek (19 februari).
- Heidag partijbestuur CDA (19 en 29 mei)
- “Think in” Wilfried Martens Centre in Málaga (1-3 juni)
- CDU-CDA-conferentie in St.Gerlach (9 en 10 juni)
- Fractiedagen Tweede Kamerfractie CDA (30 augustus)
- Christelijk-Sociaal Congres (31 augustus)
- CDA-leadersdiner in Den Haag (11 september)
- Expertmeeting vluchtelingenvraagstuk (17 november)
- Brainstorm Tweede Kamerfractie CDA (23 november)

Rien Fraanje (uit hoofde van zijn directeurschap tot 1 maart 2017)

Artikelen in CDV

- Fraanje, M.J. (2017), ‘Als niets vanzelfsprekend is, moeten we kleur bekennen’, in Evert Jan van Asselt, Peter Cuyvers, Jan Jacob van Dijk & Pieter Jan Dijkman (red.), *Christen Democratische Verkenningen. De toekomst van politieke partijen*, Amsterdam: Boom, lente 2017.

Artikelen

- Fraanje, M.J. (2017), ‘De christendemocratie in Nederland. Schipperen tussen waarden en verantwoordelijkheid’, in: Friso Wielenga, Carla van Baalen en Markus Wilp (red.), *Een versplinterd landschap. Bijdragen over geschiedenis en actualiteit van Nederlandse politieke partijen*, Amsterdam: Amsterdam University Press, pp. 11-34.

- Fraanje, M.J. en R.M. Stafleu (2017), 'Tussen gulzigheid en fatalisme. Waarom kindermishandeling politiek zo moeilijk is aan te pakken', in Krijn van Beek e.a., *1 op de 4. Kindermishandeling, een publiek probleem*, Amsterdam: Van Gennep, pp. 178-189.
- Fraanje, M.J. (2017), 'Room for Religion: Liberal versus Christian Democratic Arguments for the Presence of Religion in the Public Domain', in: Vit Novotný, *Unity in Adversity. Immigration, Minorities and Religion in Europe*, Brussels: Wilfried Martens Centre for European Studies, pp. 67-76.

Lezingen

- Integrale politiek: tegen de doelgroepenpolitiek. Lezing over 'Laudato Si' voor het CDJA Utrecht en SSR.NU, Utrecht, 12 januari 2017.
- Overheidsparticipatie. Lezing voor CDA-Bestuurdersvereniging, Den Haag, 31 maart 2017.

Marc Janssens

Artikelen en interviews in CDV

- Janssens, M. (2017), 'Ter introductie', in Theo Brinkel, Maarten Neuteboom en Jan Dirk Snel (red.), *Christen Democratische Verkenningen. Begrensde vaderlandsliefde*. Amsterdam: Uitgeverij Boom, winter 2017.
- Janssens, M. & Neuteboom, M. (2017), 'Ook voor het CDA geldt dat we de pijn van mensen beter moeten begrijpen – interview met Sybrand Buma', in Theo Brinkel, Maarten Neuteboom en Jan Dirk Snel (red.), *Christen Democratische Verkenningen. Begrensde vaderlandsliefde*. Amsterdam: Uitgeverij Boom, winter 2017.

Maaïke Kamps

Maaïke Kamps heeft in samenwerking met Hans Seijlhouwer, conservator van de Protestantse Erfgoedcollectie van de Universiteitsbibliotheek van de VU een tentoonstelling samengesteld van verkiezingsaffiches van de Anti-Revolutionaire Partij (ARP). De tentoonstelling was van januari tot april te bezichtigen in de erfgoedvitrines van de Universiteitsbibliotheek.

Maarten Neuteboom

Maarten was lid van de kernredactie van het volgende nummer van CDV:

- *Begrensde vaderlandsliefde* (winter 2017)

Artikelen en interviews in CDV

- Brinkel, Th., Neuteboom, M. & Snel, J.D. (2017), 'Begrensde vaderlandsliefde', in: Theo Brinkel, Maarten Neuteboom en Jan Dirk Snel (red.), *Begrensde vaderlandsliefde*. Amsterdam: Uitgeverij Boom, winter 2017.
- Janssens, M. & Neuteboom, M. (2017), 'Ook voor het CDA geldt dat we de pijn van mensen beter moeten begrijpen – interview met Sybrand Buma', in: Theo Brinkel, Maarten Neuteboom en Jan Dirk Snel (red.), *Begrensde vaderlandsliefde*. Amsterdam: Uitgeverij Boom, winter 2017.

Artikelen

- Neuteboom, M. (2017), 'Liberal-säkularer Gedächtnisschwund in den Niederlanden: Die fast vergessene Früchte der Reformation', in: Karlies Abmeier, *Reformation Weltweit – Erinnerungen in vier Kontinenten*. Konrad Adenauer Stiftung: Berlin, pp. 32-35.
- Neuteboom, M. (2017), 'Onbehagelijk verlangen naar gemeenschap', in: *Bestuursforum*, no. 1, p. 29.
- Neuteboom, M. (2017), 'Een blauwe zetel is geen troon', in: *Bestuursforum*, no. 6, p. 29.
- Neuteboom, M. (2017), 'Obediëren in der gerechtigheid', in: *Bestuursforum*, no. 9, p. 29.

Presentaties/lezingen/deelname aan discussies

- Verlangen naar gerechtigheid in Dantes *La Divina Commedia* voor Recht & Literatuur Leiden (15 dec. 2016)
- Desire for Justice in the Divine Comedy voor Dante Land, een themapark van kunstenaars in het Paleis van Mieris (17 maart 2017)
- Dantes *Vita Nova* voor Recht & Literatuur Leiden (24 november 2017)

Jan Prij

Jan was lid van de kernredactie van de volgende nummers van CDV:

- Christendemocratie: voor het volk, door het volk (zomer 2017)
- Vrijhandel onder druk (herfst 2017)

Artikelen in CDV

- Prij, J. en Ensberg-Kleijkers, D. (2017), 'Gemeenschapszin is een werkwoord', in Theo Brinkel, Maarten Neuteboom en Jan Dirk Snel (red.), *Christen Democratische Verkenningen. Begrensde vaderlandsliefde*. Amsterdam: Uitgeverij Boom, winter 2017.

Artikelen

- 'Dwars Christendemocratisch: Polder-islam', column in CDA Rotterdam, december 2017.

Arjen Siegmann

Artikelen in CDV

- Siegmann, A. en Slootweg, E.J. (2017), 'Het CDA: van kampioen houdbaarheid naar financiële brekebeen' in: Gerrit de Jong en Jan Prij (red.), *Christen Democratische Verkenningen. Vrijhandel onder druk*. Amsterdam: Boom, herfst 2017.
- Siegmann, A. (2017), Essay: 'Hoe staat het met de onomstotelijke waarheid van de rationele mens?' in: Gerrit de Jong en Jan Prij (red.), *Christen Democratische Verkenningen. Vrijhandel onder druk*. Amsterdam: Boom, herfst 2017.

Artikelen

- Siegmann, A. (2017), 'Zo zouden ze dat in het bedrijfsleven nooit doen', in: *Bestuursforum*, no. 2, p. 29.
- Siegmann, A. (2017), 'De stem van de econoom', in: *Bestuursforum*, no. 3, p. 29.
- Siegmann, A. (2017), 'Kies-pijn', in: *Bestuursforum*, no. 5, p. 29.
- Siegmann, A. (2017), 'Waarom zou ik eigenlijk CDA stemmen', in: *Bestuursforum*, no. 7, p. 5.
- Siegmann, A. en Gradus, R. (2017), 'Armoedeval kind van de rekening van Rutte III', in: *Reformatorisch Dagblad*, 25 oktober 2017.
- Siegmann, A. en Gradus, R. (2017), 'Kabinet moet meer doen aan armoedeval', in: *Friesch Dagblad*, 30 oktober 2017.
- Siegmann, A. (2017), 'Een begroting die tegen een stootje kan. Dat is sociale zekerheid.', in: *VU Magazine*, oktober 2017.
- Siegmann, A. (2017), 'Vergelijken als trap naar beneden', in: *Bestuursforum*, no. 8, p. 5.
- Siegmann, A. (2017), 'De kunst van het loslaten', in: *CDA.nl*, december 2017.

Lezingen

- Debatavond: 'Geloven in de politiek?' in de Pelgrimskerk Amsterdam (27 februari)
- Paneldebat: 'And now the Netherlands – Protest as a Trend, voor de Hanns Seidel Stiftung (6 maart)
- 'Lastige handel', WI-symposium (11 april)
- Workshop 'CDA-gedachtegoed in de lokale praktijk, tijdens de Dag van de Afdeling (13 mei)
- European roundtable 'Profiling the European Union in Times of Change – How to safeguard and strengthen the EU's values, principles and institutions?', voor de Konrad Adenauer Stiftung in Lissabon (8 en 9 juni)
- 'The European Middle Class', in Brussel (13 juni)
- Debatavond: 'Voorbij TTIP en CETA', voor Milieudefensie (16 juni)
- Debat: 'Blockchain organiseren', voor de CDA-Vrouwen Noord-Holland (7 oktober)

- Roundtable 'Size and situation of the middle classes in Europe, voor de Konrad Adenauer Foundation en European Ideas Netwerk in Berlijn (9 en 10 oktober)
- Lezing over 'Brexit', voor de Amstelveense Rotary Club (31 oktober)
- Voorzitter sessie 'Risk Perception', Nederlandse Economendag (3 november)

Deelname aan bijeenkomsten

- Gesprek Wetenschappelijke Instituten met Google over Machine Learning in Den Haag (24 februari)
- Werkconferentie 'Werk en inkomen', CDA Drenthe (18 november)
- Stakeholdersbijeenkomst 'The Posted Workers Directive' in Den Haag (22 november)

Buitenom 18
Postbus 30453
2500 GL Den Haag
☎ 070 3424874
✉ wi@cda.nl
🌐 www.cda.nl/wi